

**El bon ús dels
relatius**

És ben sabuda la tendència general a recórrer al terme relatiu *que* amb unes funcions que no li són preceptivament atribuïdes; dit altrament, com a mot d'enllaç de totes les oracions subordinades (relatives adjectives) que constitueixen un complement de nom (de l'antecedent). Les funcions que pot exercir el relatiu *que* són exclusivament de subjecte, de complement directe i, amb antecedents com *el dia, l'any, el moment*, etc., de complement temporal. És evident que en una elocució improvisada, després d'haver anomenat algú —*en Ramon, en Sisquelles, l'autor del llibre, el president*, etc.—, amb la idea de dir-ne alguna cosa, és a dir, d'afegir un complement a la seva designació nominal, ens surt tot naturalment, per a introduir-lo, el terme relatiu *que*, el qual compromet la construcció de la nostra frase, perquè aquest terme no pot éser aleshores sinó subjecte o complement directe. Si no reeixim a expressar el que volem dir de l'antecedent amb una frase que admeti el relatiu *que* en una de les dues funcions indicades, cosa que s'esdevé sovint, la construcció no es resol sinó imperfectament: *Se'n responsabilitza en Ramon, que... hi podem confiar plenament*. És clar que aquestes informacions són àmpliament tolerades en el llenguatge col·loquial. Però si les volem evitar —en certes circumstàncies ens pot importar de fer-ho—, la prudència ens indueix a no dir el relatiu sense saber la frase que introduirà: *Se'n responsabilitza en Ramon... en qui podem confiar plenament*.

El llenguatge escrit, en què s'exclou la improvisació, exigeix, és clar, més rigor. En un text ben revisat, el relatiu *que*, amb un antecedent de designació personal, no és sinó subjecte o complement directe. Hi ha qui no rebutja, però, d'introduir amb el terme relatiu *que*, qualsevol frase en què aquest terme no té ni tan sols cap funció, quan aquesta frase és una citació d'altri: *...un autor que, tal com ha dit un crític molt exigent, «només de tant en tant apareixen prosistes amb un estil tan original i, alhora, tan perfecte»*. És evident que res no justifica aquesta violació de la sintaxi, que es faria encara més evident amb la supressió de la frase incisa, *tal com ha dit un crític...*, i que cal recórrer a una construcció ben diferent: *...un autor de qui un crític molt exigent ha dit: «Només de tant en tant apareixen prosistes amb un estil tan original i, alhora, tan perfecte»*.

Albert Jané